

Toespraak Khadija Arib bij de viering van 75 jaar herstel van de parlementaire democratie – 25 september 2020

Wat een mooie woorden over uw vader, die pas na de verkiezingen in 1946 de Kamer in wilde.

Ik stap eerst nog even terug de tijd in, naar 1941, toen het kiezersmandaat nog niet verlopen was.

Op 23 augustus 1941 schreef toenmalig Kamerlid Lou de Visser aan de Tweede Kamer:

'Ondergetekende deelt bij deze de Kamer mede dat hij met ingang van 26 augustus 1941 voor het lidmaatschap van de Kamer bedankt.'

In keurig handschrift, geschreven met vulpen op een vodge papier.

Een gewone mededeling in ongewone omstandigheden.

Want de Visser was die dag, als politiek gevangene, naar kamp Schoorl gebracht.

Mogelijk werd hij hiertoe door de kampleiding gedwongen.

Want de Kamer was toen nog niet officieel door de bezetter ontbonden.

Dat maakt de brief des te betekenisvoller.

Hij symboliseert de ontbinding van de afspraak waarop democratieën gebaseerd zijn.

De afspraak dat burgers hun macht afgeven aan de staat in ruil voor bescherming van hun rechten.

In een fascistisch systeem is geen plaats om het volk – in al zijn verscheidenheid – te vertegenwoordigen.

Geen plaats voor een vrije en kritische pers, voor publiek debat of een onafhankelijke rechtspraak.

Onder het fascisme heerst de staat en dient de burger.

En dat ondervonden ook Kamerleden aan den lijve.

Ze werden vervolgd en vermoord omdat ze communist of joods waren, of allebei zoals Lou de Visser.

Of ze werden gevangen gehouden in gijzelingskampen.

Zoals de mannen die vandaag door hun kinderen en kleinkinderen, tot leven zijn gewekt.

Wat mij raakte in hun verhalen was de overtuiging dat democratie hersteld kon worden, door het parlement te laten worden wat het moest zijn.

Een sterke tegenmacht tegenover de regering.

Zo representatief mogelijk voor het volk.

Het feit dat ze hun positie als volksvertegenwoordiger met de dood hadden kunnen bekopen, gaf die overtuiging extra vuur.

De Kamer werkte vanaf 25 september '45 aan die sterke tegenmacht.

Eerst door de fundamenteen daarvan weer op te bouwen, teruggrijpend op de vertrouwde samenstelling en werkwijzen.

Later door de ramen naar verandering wijd open te zetten.

Want vernieuwing kwam er uiteindelijk wel.

Maatschappelijke veranderingen, vaak geboren uit protest in de samenleving, versterkten dat.

De kerken werden minder dominant, mensen werden mondiger.

Technologie rukte op en de wereld globaliseerde.

En dat werkte door in het parlement.

Politieke partijen werden opgericht, ook lós van religie of ideologie.

Rondom een smaller belang zoals de Boerenpartij toen en de ouderenpartijen later.

Of met een staatkundige vernieuwingsagenda zoals in de jaren 60.

Jongere Kamerleden werden belangrijk, de man-vrouwverhoudingen werden recht getrokken - nouja, bijna dan.

In de eerste Paarse Kabinetten zaten álle christelijke partijen, voor het eerst in de geschiedenis, in de oppositie. En het partijpolitieke veld werd opniéuw opgeschud, met de opkomst van Pim Fortuyn.

Willem Drees, de vader van ons sociale zekerheidsstelsel, sprak tijdens de oorlog in gevangenschap, de volgende woorden:

'Nu is niet anders mogelijk dan de strijd die moet voorkomen, dat dictatuur en terreur Europa eerst en

daarna de wereld, tot één groot concentratiekamp maakt. Als de afweer gelukt is, moeten de grondbeginselen voor de toekomst worden gelegd. Daarbij zal de democratie, een sterker georganiseerde democratie dan wij gekend hebben, bestaanszekerheid moeten brengen.'

En dat sterkere parlement, dat is er gekomen.

Daar maken we met z'n allen deel van uit.

We vertegenwoordigen een Kamer die de regering ter verantwoording kan roepen, en z'n recht op informatie opeist.

Ons parlement kan een minister naar huis sturen of een kabinet laten vallen.

Een Kamer die, als het moet, compromissen sluit over partijgrenzen heen.

En een parlement waarin elke stem gelijk telt.

In een democratie wordt de strijd om de macht bepaald door de kracht van het woord.

Maar dat woord is niks waard zonder de betrokkenheid van mensen zélf.

Bruins Slot noemde dat politiek bewustzijn zelfs de basis van onze democratie.

De vele protesten rond het Binnenhof in de afgelopen 75 jaar, de vele door de pers gelichte tegels: ze houden ons scherp.

Jagen de hartstocht aan waarmee we het grondig met elkaar oneens kunnen zijn.

Kamerleden onderling, volksvertegenwoordigers tegenover de regering.

Om er uiteindelijk samen zo goed mogelijk uit te komen. In het belang van állen.

Dat is de rode draad in 75 jaar parlementaire democratie na de bevrijding, in het filmpje dat u hierna te zien krijgt in een paar minuten samengevat.

Dáárop verder bouwen, dat zijn we aan Lou de Visser, Marinus van der Goes van Naters, Sieuwert Bruins Slot, Hendrik Tilanus – en alle anderen op wiens schouders we staan – verplicht.